Oświadczenie złożone
przez senatora Krzysztofa Kwiatkowskiego
w dniu 24 sierpnia 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji Barbary Nowackiej

Zwracam się z oświadczeniem senatorskim dotyczącym miejsca, jakie w polskim systemie edukacji zajmuje wiedza o rosyjskim ludobójstwie na Polakach – o tzw. operacji polskiej NKWD w latach 1937–1938, która była jedną z największych zbrodni sowieckiego aparatu terroru wymierzonych bezpośrednio w Polaków.

„Operacja polska" NKWD przeprowadzona na podstawie rozkazu operacyjnego NKWD nr 00485 miała charakter masowych i systemowych represji skierowanych przeciwko ludności polskiej zamieszkującej Związek Sowiecki. Jej konsekwencją było ponad 100 tysięcy egzekucji, aresztowań oraz deportacji. Trzon wykonawców tej zbrodni stanowili Rosjanie służący w NKWD.

Zbrodnia ta, jej skala, zorganizowany charakter oraz fakt, że represje były wymierzone w ludność polską, sprawiają, że wydarzenia te powinny zajmować istotne miejsce w edukacji historycznej młodego pokolenia. Pomimo ogromnej skali tej tragedii można odnieść wrażenie, że wiedza o „operacji polskiej" NKWD nadal nie jest powszechna wśród polskiej młodzieży i całego społeczeństwa. Dlatego zasadne jest ustalenie, w jakim zakresie temat ten jest obecny w podstawie programowej, podręcznikach oraz innych materiałach wykorzystywanych w polskich szkołach.

W związku z tym zwracam się do pani minister z następującymi pytaniami.

1. W jakim zakresie rosyjskie ludobójstwo na Polakach, tzw. operacja polska NKWD w latach 1937–1938 jest obecnie uwzględniona w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz w nauczaniu historii w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych?
2. Czy obowiązująca podstawa programowa zapewnia, że uczniowie poznają przyczyny, przebieg i skalę „operacji polskiej" NKWD, a także jej jednoznacznie antypolski charakter?
3. Czy obowiązująca podstawa programowa zapewnia, że uczniowie poznają sprawców tej zbrodni na Polakach?
4. Czy ministerstwo planuje rozszerzenie podstawy programowej lub wzmocnienie obecności wiedzy na temat „operacji polskiej" NKWD w podręcznikach oraz materiałach edukacyjnych, szczególnie w związku z okrągłą, dziewięćdziesiątą rocznicą wybuchu tego ludobójstwa, która przypada w roku 2027?
5. Czy ministerstwo rozważa przygotowanie specjalnych materiałów dla nauczycieli i uczniów, w tym scenariuszy lekcji, materiałów źródłowych, konkursów historycznych lub innych przedsięwzięć poświęconych pamięci ofiar „operacji polskiej" NKWD, szczególnie w związku z okrągłą, dziewięćdziesiątą rocznicą tego ludobójstwa, która przypada w roku 2027?

„Operacja polska" NKWD stanowi niezwykle ważny, ale wciąż niewystarczająco obecny w świadomości społecznej rozdział historii Polski. Pamięć o Polakach zamordowanych przez sowiecki aparat represji powinna być trwałym elementem polskiej edukacji historycznej i pamięci narodowej. Obowiązkiem państwa polskiego jest nie tylko zachowanie pamięci o ofiarach, lecz także przekazywanie kolejnym pokoleniom wiedzy o przyczynach, przebiegu i skali zbrodni popełnionych na Polakach.

W związku z tym proszę panią minister o szczegółowe odpowiedzi na przedstawione pytania, a także o informację, czy ministerstwo planuje podjąć działania mające na celu trwałe i wyraźne uwzględnienie wiedzy na temat „operacji polskiej" NKWD w edukacji historycznej polskiej młodzieży.

Krzysztof Kwiatkowski